

Budsjettarbeid og tillitsvalgtes rolle

LL/HT juni 24

Kort om kommunenes inntektssystem

- Fram til 1986 **sikret øremerkede midler** en viss nasjonal standard , og stor grad av likhet mellom kommunene.
- Dette i tråd med tanken om en **nasjonal enhetsskole**.
- Fra 1986 : politisk ønske om mer lokal frihet ble realisert gjennom et **nytt inntektssystem** og langt mindre detaljerte tildelingsnøkler
- Mer lokale tilpasninger , men også tilpasning til enhver tid **rådende kommuneøkonomi (jmfr frie inntekter)**
- Øremerking for barnehagene borte i 2011

Kommunenes inntektssystem - forts

- I dag : **undervisningstimetallet/lesepliktavtalen, minstenormen for lærertetthet** eneste sikringen av et visst ressurnivå i skolene. **Bemanningsnormen og pedagognormen** i barnehagene.
- Jmfr klassesdelingstallet borte i 2003 – elevgruppene må ikke være større enn det som er **pedagogisk og trygghetsmessig forsvarlig ? (skjønn her !) + ivareta behovet for sosial tilhørighet**
- **Stortinget** tolket lovens bestemmelse om pedagogisk forsvarlig opplæring slik at gjennomsnittlig gruppestørrelse **ikke skal være større enn de gruppene som de gamle klassesdelingsreglene ville ha gitt ! ?**

Dagens inntektssystem - formål

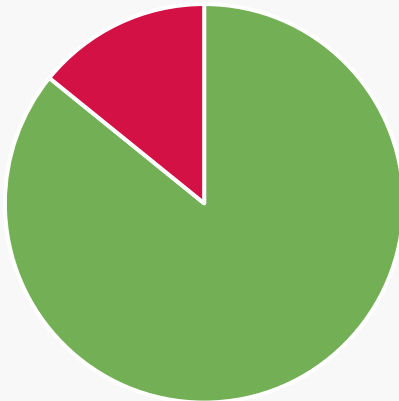
- Det overordnede formålet med IS er å oppnå en fordeling av de frie inntektene som bidrar til at alle kommuner skal kunne yte et **likeverdig** tjenestetilbud .
- **Har vi et likeverdig tjenestetilbud ?**
- **Generalistkommuneprinsippet – alle pålagt de samme oppgavene gjennom lov**

Hva styrer kostnadene til barnehager og skoler i kommunene?

- Antall barn og unge
 - Barnas alder
 - Dekningsgrad
 - Oppholdstid
 - Små eller store enheter
 - Barn med særlige behov
 - Utdanningsprogram
-
- Kvalifikasjoner
 - Bemanningstetthet
 - Lærertetthet
 - Ansiennitet

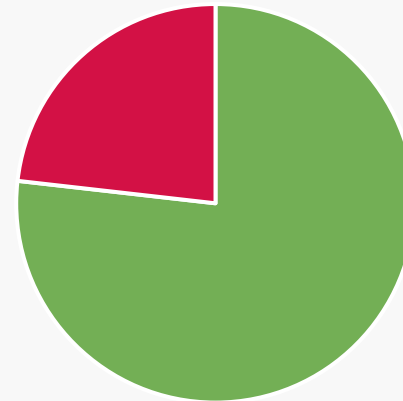
Hva går pengene til?

Grunnskole

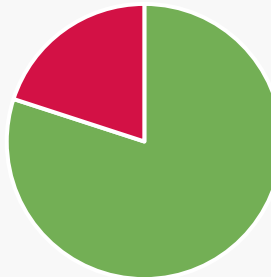
■ Lønn ■ Øvrige

Videregående

■ Lønn ■ Øvrige

Barnehage

■ Lønn ■ Øvrige

UTDANNINGS
FORBUNDET

Barnehagene plass i kommunebudsjettet

- Rammefinansiert og foreldrebetaling
 - Små statlige tilskudd
- 29,9 milliarder kroner kommunale barnehager
- 25,6 milliarder til private barnehager
- Utgjør 14 prosent av kommunens kostnader

Private barnehager og budsjettprosessen

- 53 prosent av barnehagene er private
- 50 prosent av barna går i en privat barnehage
- 5 kommuner med bare private barnehager
- 266 kommuner med både private og kommunale barnehager

Grunnskolenes rolle i kommunebudsjettet

- Rammefinansiert
 - Små statlige tilskudd
- 79 milliarder kroner kommunale grunnskoler
- Utgjør 22 prosent av kommunens kostnader
- Store variasjoner i kostnader per elev

Grunnskole

- Hva regulerer ressursinnsatsen i grunnskolen?
- § 8-2 **Minstenorm for lærertetthet**
 - 15 på 1-4. trinn
 - 20 på 5.-10. trinn
- § 8-2. Organisering av elevane i klassar eller basisgrupper
 - I opplæringa skal elevane delast i klassar eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhørighet. Klassene, basisgruppene og gruppene må ikkje vere større enn det som er **pedagogisk og tryggleiksmessig forsvarleg!**
- § 13-10. Ansvarsomfang
- **Kommunen/fylkeskommunen og skoleeieren** for privat skole etter § 2-12 har ansvaret for at krava i opplæringsloven og forskriftene til loven blir oppfylte, under dette å stille til disposisjon **dei ressursene som er nødvendige** for at kravene skal kunne oppfyllest.

Tillitsvalgtes påvirkning på kommunale budsjetter

- Som **part** – rettigheter etter Hovedavtalen (Eks: HTV med i adm.utvalg , budsjettnemd med mer ; ulik praksis her)
- Som **politisk aktør** – påvirkning av politiske prosesser og beslutninger som får betydning for oss – (lokallaget)
- Bli enig om **hvem** som gjør hva i forhold til politisk påvirkning i lokallaget

Hva må gjøres ?

- **Politisk press sentralt** for mer midler til kommunene (øremerket !!) jmf **statsbudsjettet**
- **Politisk press lokalt** for at mer av kommunens midler skal gå til barnehage og skole
- ATV drøfte fordeling av budsjett / prioriteringer – kommuniserer med HTV – har dere drøftet budsjettet ?
- Politisk press på kvalitetskrav i skole og kommunale og private barnehager

Hva må gjøres ?

- Kreves **jevn påvirkning** av administrasjonen (HTV møter)og politisk miljø i god tid før budsjettene fastlegges .
- Bidra til at det lages **årshjul** for budsjettarbeidet der dere "maser" dere med i budsjettprosessen.
- Kreves påvirkning , ansvarliggjøring av **politikere** fra de ulike partiene (skriv brev , "sætt dokk på fanget" , korridorpolitikk ...)
- Kreves aktivitet i **media** , synliggjøre avvik mellom politikernes løfter og hva som faktisk vedtas.
- **Droding** - status i forhold til dette/hva gjør dere?

Tildeling av budsjett til den enkelte skole

...hvordan kommer pengene til den enkelte skole , og på grunnlag av hvilke kriterier er de gitt ?

En **kriteriemodell** er en modell for beregning av hvor store rammebudsjettene for den enkelte skole blir, ut i fra gitte objektive fakta, som bla elevtall , årstimetall for undervisning , gjennomsnittlig lønn med mer

Kriteriemodell eller tenk på et tall ? Hva bør være med ?

- Undervisningstimetall (minimum)
- Kontaktlærertjeneste / kontaktlærer for elevråd
- Tidsressurspott
- Seniortiltak
- Sosialpedagogisk tjeneste /rådgivning
- Tidlig innsats
- Delingstimer ,spesialundervisning ,særskilt norskopplæring ,....
- Lønnsutgifter lærere + andre og driftsutgifter
- **Friske midler ! ?**
- Viktig at HTV prøver å få være med å drøfte **kriterimodell !**
Hvem har vært med på det ?

Medbestemmelsen i Hovedavtalen

- Avklare om arbeidsgiver og tillitsvalgte har den samme forståelsen av HA på arbeidsplassnivå og på kommunenivå .Jmfr **fellesskolering – del B -§ 1-5**
- Jmfr § 1-1 formål og § 3-1 – arbeidsgivers plikter i forhold til de tillitsvalgte
- Avklar **hvordan** medbestemmelsen skal ivaretas . Sett opp en **møtekalender** som er i samsvar med virksomhetens budsjett rutiner / årshjul

Formålet med Hovedavtalen

Formålet med Hovedavtalen er et uttrykk for en felles holdning og et ønske om å :

- Skape et best mulig **samarbeidsgrunnlag** mellom partene på alle nivåer
- Legge til rette **for gode prosesser** mellom partene og for en positiv utvikling av kvalitativt gode tjenester i kommunene
- Involvere de ansatte og deres organisasjoner **så tidlig som mulig**.

Arbeidet i forhold til politikerne

Mål :

- **Økte** ressurser til skole og barnehage
- Forhindre nedskjæringer (pek på **konsekvenser**)
- Argumenter med **kvalitet** (jf HA mm)
- Delta på **budsjettkonferanse** 1-2 ganger i året – hvem ?
- Sende skriv til kommunestyret / alle partigrupper med kommentarer til **Rådmannens budsjettforslag** (november)
- Skriv til partiene etter forslag i **formannskapet** , snakk med de med mer (budsjettet i ko.styret 14 d etter f.m skapet – desember)
- Bra hvis du kjenner noen politikere – gå ekstra på de

Budsjettprosessen i en kommune

- **Prosessen før** kommunestyret vedtar endelig budsjett – desember .
- Her kan som sagt tillitsvalgte påvirke .
- **Start tidlig**
- **Ha møter med partigrupper**
- **HTV- møter i kommunen**
- **Bruk lokale medier**

Budsjettprosessen - forts

Foreløpige rammer for kommunestyret legges

April – juni

Dette er en byråkratisk prosess som rådmann er ansvarlig for
.Her trekker man inn både **endringer i behov** i alle sektorer og enheter og **forventede endringer i inntektene** (jmfr revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen - mai)

Det er viktig at HTV får innflytelse i denne prosessen.

Både i forhold til etatssjefer (for de som har det ..) **før** de utarbeider sine forslag til rådmannen , og rådmannens forslag

Budsjettprosessen - forts

Kommunestyret vedtar endelig budsjett

Oktober – desember

- I det øyeblikk rådmannen legger fram sitt budsjettforslag er den byråkratiske prosessen over .
- Skal de økonomiske rammene endres nå må man gå på **politikerne**.
- Formannskapet har møte 14 dager før budsjettet endelig vedtak i kommunestyret . Viktige forutsetninger kan bli endret helt til vedtak .
- Dårlige prosesser kan ende opp i **bingo !!**

Budsjettprosessen - avslutning

Et vedtatt kommunebudsjett er **ikke overordnet lov og avtaler**

- Dersom rammene er slik at de medfører **brudd** på lov og avtaler bør dette meldes til **statsforvalteren. (jf ulovlig budsjett ! – ROBEK)**

Økonomiplanen

- I forbindelse med utarbeidelse av årsbudssjett rulleres også **økonomiplanen**
- **Økonomiplanen** er et langtidsbudsjett som legger rammene for økonomien de fire neste år
- De årlige budsjetter bygger på økonomiplanen
- Her kan vi ha håp om å få inn investerings – og ombyggingssaker
- Vi som tillitsvalgte bør be om drøftinger om økonomiplanen.
- Er dere med her?

Årshjul

- For å **sikre deltakelse** i prosessen må dere være på hugget i forhold til å få til et **årshjul** for budsjettarbeidet – der tillitsvalgte deltakelse er med .
- Dette i forhold til det skjer på budsjettfronten gjennom **hele året**

Årshjul - eksempel

Januar / februar

Informasjonsmøte om regnskapet og resultatoppnåelsen for fjoråret

Mai

Revidert nasjonalbudsjett

Kommuneproposisjonen (jf skjønnskudd)

Skriv fra statsforvalteren med bakgrunn i kommuneproposisjonen.

Utdanningsforbundets høringsuttalelse til kommuneprop .

Budsjettkonferanse i noen kommuner med bakgrunn i dette

Drøftingsmøte om forberedelser til neste års budsjett

Årshjul

Juni

Kommunestyret/fylkestinget vedtar overordnede styringssignaler og mål for neste års budsjett

Rammetilskudd og inntektsutjevning

Budsjettjustering

Publisering av kosttrattall

August

Rammetilskudd og inntektsutjevning

September

Budsjetttrundskriv , rapport fra 2. tertial

Budsjettkonferanser – lokalt ?

Oktober

Statsbudsjettet legges fram

Kommunedirektørens budsjettforslag til
formannskapet/fylkesutvalget

Grønt hefte

Statsbudsjettets konsekvens for kommunene . Inntektssystemet

KS`s Prognosemodell – beregnet utgiftsbehov til grunnskole

Oktober

Skriv fra statsforvalteren ang forslag til statsbudsjettet

Kommentarer fra Utdanningsforbundet sentralt

Temanotat:

- Statsbudsjettet
- Høringsnotater og resultat av stortingsbehandlingen

Årshjul

November

Drøfting med administrasjonen (hovedutvalg, driftsstyrer , rådmann/kommunedirektør)

Utarbeide kommentarer til rådmannens forslag – evt bruke media...

Formannskapetets/fylkesutvalgets innstilling

Desember

Vedtak i kommunestyret

Vedtak statsbudsjett

Foreløpige GSI – tall

Så HUSK:

- **Påvirkning** av adm og politisk miljø bør skje i **god tid** før budsjettene fastlegges ; jf årshjul
- Partiene må påvirkes **før gruppemøtene**
- **Ansvarliggjør** politikere fra de ulike pol partiene med utgpkt i partiprogram, valgkampløfter, medieutspill og tidligere vedtak
- **Synliggjør** avvik mellom politikernes løftere og hva som faktisk blir vedtatt, og mellom vedtak og som faktisk blir gjort.
- **Skap mediasaker** selv, og delta i pågående debatter.
- **Dokumenter** de faktiske forhold(ressursanalyser, spørreundersøkelser etc)

Eksempel fra lokallag??

- Hvordan jobber dere med budsjettet?
- Idebank – gode innspill!?

Data og relevante linker

- Statsbudsjettet (www.statsbudsjettet.no)
- Kommunenes budsjettdokumenter
- SSB`s statistikkbank (www.ssb.no)
- KOSTRA (www.ssb.no/kostra)
- GSI (www.wis.no/gsi)
- Udir.no.
- Tall fra egne barnehager og skoler
- [Budsjettinnflytelse og analyse av ressursbruk – tillitsvalgtes arbeid med kommunebudsjettene. Ressurshefte 6/2019](#)